

10 KROKOV

ako získať späť kontrolu nad svojimi peniazmi bez stresu z budúcnosti

Jednoduchý sprievodca pokojnými finančnými rozhodnutiami

Obsah

Úvod

1. Získaj prehľad o svojich peniazoch
2. Vytvor si rezervu
3. Nespoliehaj sa len na jedno riešenie
4. Premýšľaj dlhodobo
5. Rozlišuj medzi cenou a hodnotou
6. Rozhoduj sa len o tom, čomu rozumieš
7. Čo znamená mať niečo vo vlastných rukách
8. Prečo malé kroky časom vidno
9. Čo nám môže povedať história
10. Poskladaj si to dokopy

Záver

Úvod

Poznáš ten pocit.

Ráno vstaneš, ideš do práce, robíš svoju robotu poctivo a na konci mesiaca ti príde výplata. Niečo zaplatíš, niečo si odložíš, a napriek tomu máš pocit, že sa akosi nikam neposúvaš.

Ceny v obchode sú vyššie ako minulý rok. Energie tiež. Dovolenka, ktorá bola kedysi samozrejmosť, sa teraz musí dobre premyslieť. A tie úspory, čo máš odložené na účte, akoby pomaly strácali na hodnote, aj keď sa ich nikto nedotkol.

Nie je to panika. Skôr taký tichý nepokoj, ktorý si nosíš niekde vzadu v hlave. Otázka, či to, čo robíš, je dosť. Či budeš mať o desať rokov väčší pokoj, alebo rovnaký stres ako dnes.

Ak sa v tom nájdeš, nie si sám. Väčšina ľudí, s ktorými sa o financiách rozprávam, nechce zbohatnúť cez noc. Nehľadá žiadny zázračný trik. Chce jednu jednoduchú vec – mať pocit, že má svoje peniaze pod kontrolou a že smeruje niekam dopredu, aj keď pomaly.

Presne o tom je táto kniha.

Nie je to návod na rýchle zbohatnutie. Také návody nefungujú a väčšinou len niekomu inému vyprázdnia peňaženku. Táto kniha je o niečom oveľa nudnejšom, ale možno aj oveľa užitočnejšom – o pokojnejšom pohľade na peniaze a rozhodnutia, ktoré s nimi súvisia.

Prejdeme si spolu desať krokov. Každý z nich stojí na tom predchádzajúcom. Nemusíš ich spraviť všetky naraz. Stačí, keď začneš prvým a budeš pokračovať vlastným tempom.

Cieľom nie je, aby si po prečítaní tejto knihy vedel všetko o financiách. Cieľom je, aby si mal jasnejšiu hlavu a menej neistoty vo veciach, ktoré sa týkajú tvojej budúcnosti a budúcnosti tvojej rodiny.

Ešte jedna vec, predtým než začneme. Nič z toho, čo tu nájdeš, nie je zložité. Nepotrebuješ ekonomické vzdelanie, tabuľkový procesor ani hodiny voľného času. Potrebuješ len desať alebo pätnásť minút na kapitolu a ochotu občas si niečo zapísať na papier.

Tak poďme na to.

KAPITOLA 1

Získaj prehľad o svojich peniazoch

Predstav si Máriu. Pracuje v administratíve, má dve deti a manžela, ktorý pracuje na zmeny. Keď sa jej niekto opýta, koľko minie mesačne za jedlo, chvíľu premýšľa a potom povie odhad. Keď sa jej opýtate, koľko jej ostane na konci mesiaca, pokrčí plecami.

Nie je to preto, že by bola nezodpovedná. Je to preto, že to nikdy poriadne nesledovala. Peniaze jej jednoducho pretekajú cez ruky – príde výplata, niečo sa zaplatí, niečo minie, a na konci mesiaca sa pozrie na zostatok na účte a podľa neho odhadne, ako na tom je.

Toto je úplne bežná situácia. Väčšina ľudí nemá prehľad o svojich financiách nie preto, že by boli leniví, ale preto, že nás to nikto nikdy neučil. V škole sa učíme o vetách a chemických vzorcoch, ale nie o tom, ako si spraviť rodinný rozpočet.

Prvý krok k pokoju vo financiách je jednoduchý, aj keď nie vždy príjemný: zisti, kde presne sú tvoje peniaze.

Nemusíš si kupovať zložitý program ani tabuľku, ktorej nikto nerozumie. Stačí si na jeden mesiac zapisovať, koľko ti prichádza a koľko odchádza. Môže to byť zošit, poznámky v telefóne, alebo jednoduchá tabuľka. Dôležité je, aby si na konci mesiaca vedel odpovedať na tri otázky:

Koľko mi mesačne príde na účet?

Koľko mesačne miniem – a na čo presne?

Koľko mi reálne ostane?

Zaujímavé je, že táto tretia otázka prekvapí najviac ľudí. Niekedy v pozitívnom zmysle – zistia, že im ostáva viac, než si mysleli. Inokedy zase zistia, že im míňajú peniaze veci, na ktoré by pri väčšom vedomí radšej nedali ani euro.

Skús si to na chvíľu predstaviť ako svetlo v miestnosti, ktorá bola doteraz tmavá. Nič sa fyzicky nezmenilo, len teraz vidíš, čo tam je. A práve to je základ každého ďalšieho rozhodnutia – nemôžeš zlepšiť niečo, čo nevidíš.

Mária si nakoniec dala za úlohu jeden mesiac zapisovať každý výdavok, aj ten najmenší – kávu, pečivo, drobnosti pre deti. Na konci mesiaca ju prekvapilo, koľko minula na veci, ktoré si ani nepamätala, že kúpila. Nebolo to dramatické zistenie. Bolo to len jasnejšie svetlo.

Zaujímavé je aj to, že prehľad nemusí byť dokonalý, aby bol užitočný. Netreba zachytiť každý cent do haliera. Stačí vedieť približne, kam smeruje tvoj mesačný príjem – koľko ide na bývanie, koľko na jedlo, koľko na deti, koľko na zábavu a koľko na veci, ktoré si ani sám nevieš pomenovať. Už len toto rozdelenie do pár väčších kategórií dokáže výrazne zmeniť to, ako sa v peniazoch cítiš.

Mnohí ľudia sa prehľadu vyhýbajú, pretože sa boja, čo v ňom uvidia. Je to pochopiteľné – nikto nemá rád pocit, že robí niečo zle. Ale opak je pravdou. Ľudia, ktorí si spravia poriadny prehľad, väčšinou zistia, že ich situácia nie je taká zlá, ako sa obávali. Neistota je často horšia než realita, ktorú si dovoľíme vidieť.

PRAKTICKÁ RADA: Skús si na budúci mesiac nastaviť jednoduché pravidlo – každý večer si na dve minúty zapíš, čo si za deň minul. Nemusí to byť dokonalé. Stačí, aby si na konci mesiaca videl aspoň približný obraz.

ZHRNUTIE *Prehľad o financiách nie je o obmedzovaní. Je to len o tom, vidieť realitu takú, aká je. Až vtedy môžeš robiť rozhodnutia, ktoré ti dávajú zmysel.*

KAPITOLA 2**Vytvor si rezervu**

Petrovi sa pred dvomi rokmi pokazilo auto. Nič dramatické, len prasknutá hlava valcov, oprava za osemsto eur. Problém nebol v tom, že by si to Peter nemohol dovoliť z dlhodobého hľadiska. Problém bol, že v tú chvíľu tých osemsto eur na účte nemal.

Musel si požičať od rodiny, potom to mesiace splácal a k tomu ešte cítil nepríjemný pocit, že sklamal sám seba. Pritom stačila jedna vec, ktorú predtým nemal – finančná rezerva.

Rezerva je jednoducho suma peňazí, ktorú máš odložené bokom, mimo bežného míňania, pre prípad, že sa stane niečo neplánované. Práskne chladnička, pokazí sa auto, prídeš na týždeň o príjem, alebo sa v rodine stane niečo, čo si vyžaduje rýchlo dostupné peniaze.

Bez finančnej rezervy môže nečakaný výdavok narobiť oveľa viac starostí. Ak má človek pre takúto situáciu peniaze odložené, nemusí ju riešiť úplne od nuly.

Koľko môže finančná rezerva predstavovať? Často sa hovorí o sume vo výške niekoľkých mesiacov bežných výdavkov. Pre veľa ľudí to môže na začiatku znieť ako veľa. Aj preto si ju ľudia často vytvárajú postupne, podľa svojej situácie.

Pri finančnej rezerve ľudia často riešia aj to, kde ju držať. Keď príde nečakaná situácia, potrebujú sa k týmto peniazom dostať jednoducho a rýchlo. Aj preto ich mnohí držia oddelene od peňazí na bežné míňanie, napríklad na samostatnom účte.

Skús si to predstaviť ako vankúš. Nepoužívaš ho každý deň na niečo aktívne, ale keď spadneš, si rád, že tam je.

Peter si po tejto skúsenosti založil samostatný účet, ktorý nazval jednoducho „rezerva“, a každý mesiac tam poslal časť výplaty ešte pred tým, než sa pustil do bežných výdavkov. O rok neskôr mu praskla pračka. Zavolať opravára, zaplatil, a išiel ďalej. Bez stresu, bez pôžičky, bez toho nepríjemného pocitu spred roka.

Finančná rezerva má pre mnohých ľudí okrem praktickej stránky aj tú menej viditeľnú, psychologickú. Keď vedia, že majú pre nečakanú situáciu niečo odložené, môžu ju vnímať pokojnejšie. A práve tento pocit sa niekedy prenáša aj do ďalších oblastí života.

Veľa ľudí si mýli rezervu s úsporami na niečo konkrétne, napríklad na dovolenku alebo na nový nábytok. To je v poriadku, ale je to iná kategória. Zmyslom finančnej rezervy je byť pripravená na nečakané situácie. Ak ju človek priebežne použije na dovolenku alebo nový nábytok, v momente nečakaného výdavku už nemusí byť k dispozícii.

PRAKTICKÝ POHĽAD: Ľudia, ktorí si finančnú rezervu začínajú vytvárať od nuly, často začnú menšou sumou a oddeľujú ju od peňazí na bežné výdavky. Niektorí využijú samostatný účet a finančnú rezervu si vytvárajú postupne, podľa svojej situácie.

ZHRNUTIE *Rezerva nie je o tom, mať veľa peňazí. Je o tom, mať dosť na to, aby ťa nepredvídaná udalosť nezhodila z nôh.*

KAPITOLA 3**Nespoliehaj sa len na jedno riešenie**

Jozef celý život pracoval v jednej fabrike. Bol tam spokojný, mal dobrý plat, veril firme. Keď fabrika po dvadsiatich rokoch zatvorila prevádzku a presunula výrobu inam, Jozef zostal bez práce vo veku, keď sa nová práca hľadá ťažšie.

Nehovorím to preto, aby som ťa vystrašil. Hovorím to preto, lebo Jozefov príbeh ukazuje jednu jednoduchú pravdu – keď sa spoľahneš len na jednu vec, si zraniteľný, ak sa práve tá jedna vec pokazí.

To isté platí aj pre peniaze. Ak máš všetky svoje úspory na jednom mieste, v jednej forme, si závislý od toho, ako sa práve tomuto jednému riešeniu bude dariť.

Tomuto sa hovorí diverzifikácia – rozloženie majetku na viac miest a foriem, aby si nebol závislý len od jedného výsledku.

Znie to možno ako odborný pojem, ale v skutočnosti to poznáš z bežného života. Keď plánuješ dovolenku, nekúpiš si len jedny letenky bez poistenia a bez záložného plánu. Keď varíš obed pre viac ľudí, nepripraviš len jedno jedlo pre prípad, že niekto nemá rád práve to. Rozdeľuješ riziko prirodzene, aj keď o tom takto nepremýšľaš.

Aj pri peniazoch ľudia používajú rôzne riešenia na rôzne potreby. Peniaze na bežný život majú inú úlohu než finančná rezerva pre nečakané situácie alebo to, k čomu človek pristupuje dlhodobo. Nie je dôležité mať hneď všetko dokonale rozdelené. Dôležité je rozumieť princípu – nedávaj všetky vajcia do jedného košíka, ako sa hovorí.

Diverzifikácia nie je o tom, že neveríš žiadnemu riešeniu. Je o tom, že rešpektuješ jednu vec – budúcnosť je neistá, a nikto, ani najskúsenejší odborník, ju nevie so stopercentnou istotou predpovedať.

Skús si to predstaviť ako dáždňik, čiapku a nepremokavú bundu, keď ideš von a obloha je nevyspytateľná. Nikdy nevieš presne, čo príde, tak sa pripravíš na viac možností naraz, namiesto stávky na jednu.

Diverzifikácia neznamená, že musíš mať desiatky rôznych účtov a produktov. Pri peniazoch to môže vyzeráť rôzne. Niektorí oddeľujú peniaze na bežný život, finančnú rezervu pre nečakané situácie a to, k čomu pristupuje dlhodobo. A niektorí ľudia chcú mať časť toho, čo vlastnia, aj vo fyzickej podobe. Nie je to o zložitosti. Je to o tom, nemať všetky nádeje upnuté na jedno miesto.

Jozef si po strate práce našiel iné zamestnanie, aj keď to trvalo dlhšie, než čakal. Dnes hovorí, že najväčšou lekciou nebolo to, že prišiel o prácu. Bolo to zistenie, že celý jeho finančný pokoj stál len na jednej veci, a keď tá jedna vec padla, padlo s ňou takmer všetko ostatné.

PRAKTICKÝ TIP: Pozri sa na to, v akých formách dnes existujú tvoje peniaze a to, čo vlastníš. Je všetko naviazané na jedno riešenie, alebo poznáš aj iné možnosti? Už samotná odpoveď ti môže dať jasnejší obraz.

ZHRNUTIE *Keď všetko nestojí iba na jednom riešení, nie si úplne odkázaný na to, ako sa bude dariť práve tej jednej veci.*

KAPITOLA 4

Premýšľaj dlhodobo

Skús si spomenúť na strom, ktorý niekto v tvojom okolí zasadil pred desiatimi či dvadsiatimi rokmi. Možno je to jabloň na záhrade rodičov, alebo lipa na námestí, ktorú si pamätáš ako malú palicu.

V prvom roku ten strom nevyzeral na nič zvláštne. Nikto sa naň nechodil pozeráť. A predsa, dnes dáva tieň, ovocie, alebo jednoducho patrí k miestu tak, akoby tam bol vždy.

S peniazmi je to podobné. Sto eur odložených tento mesiac nevyzerá na nič veľké. Nezmení ti to život, nekúpiš si za to nič výnimočné. Presne preto väčšina ľudí pravidelné odkladanie vzdá skôr, než mu dá šancu.

Lenže sila pravidelného odkladania nie je v jednej sume. Je v opakovaní. Keď odkladáš sto eur mesačne, po roku to je tisícdvesto eur. Po piatich rokoch je to šesťtisíc. Po desiatich dvanásťtisíc. A to je len jednoduchý súčet odložených súm. Bez akéhokoľvek počítania budúceho vývoja alebo zhodnotenia.

Dôležité je pochopiť, že pravidelné odkladanie samo osebe nie je sľubom budúceho výnosu. Táto kapitola nie je o výnosoch ani o tom, kam majú ľudia smerovať svoje peniaze. Je o niečom jednoduchšom – o pravidelnosti a o tom, prečo niektorí ľudia oddeľujú časť peňazí skôr, než ich postupne minú na bežné výdavky.

Väčšina ľudí to robí opačne. Najprv minú, a to, čo ostane, prípadne odložia. Problém je, že veľmi často neostane nič. Ak chceš odkladať pravidelne, je oveľa jednoduchšie dať tomu jasné miesto v mesiaci, než zakaždým čakať, čo ti na konci zostane.

Skús si predstaviť dvoch susedov. Jeden si každý mesiac odloží sto eur hneď po výplate, akoby to bol ďalší účet za bývanie. Druhý si povie, že odloží, čo ostane na konci mesiaca. Po piatich rokoch má prvý sused jasný, viditeľný základ. Druhý má často pocit, že sa mu to „nejako nedarí“, aj keď zarába rovnako.

Rozdiel nie je vo výške príjmu. Je v poradí krokov.

Toto poradie sa v odbornej reči niekedy nazýva „zaplať najprv sebe“. Znie to možno trochu sebecky, ale myšlienka je jednoduchá: nečakať každý mesiac len na to, či náhodou niečo zostane. Neznamená to sebeckvo voči rodine. Znamená to len, že odkladanie nenecháš zakaždým až na koniec mesiaca, keď už možno nič nezostane.

Netreba sa hneď snažiť odkladať veľké sumy. Dôležitejšie je, aby si so sumou, ktorú si zvolíš, dokázal vydržať dlhodobo, bez toho, aby ťa to každý mesiac obmedzovalo natoľko, že to po pár mesiacoch vzdáš. Aj preto si niektorí ľudia radšej nastaví menšiu sumu, pri ktorej dokážu zostať pravidelní, než veľký plán, ktorý po pár mesiacoch vzdajú.

PRAKTICKÝ TIP: Niektorí ľudia si odkladanie zjednodušia automatickým prevodom. Peniaze si oddelia krátko po výplate a nemusia každý mesiac znova myslieť na to, či niečo zostane.

ZHRNUTIE *Dlhodobé myslenie neznamená čakať na zázrak o desať rokov. Znamená robiť malé, opakované rozhodnutia, ktoré sa postupne skladajú do niečoho väčšieho.*

KAPITOLA 5

Rozlišuj medzi cenou a hodnotou

Predstav si dva páry topánok. Jeden pár stojí dvadsať eur a po troch mesiacoch nosenia sa rozpadne. Druhý pár stojí osemdesiat eur a vydrží päť rokov. Ktorý je v skutočnosti drahší?

Na prvý pohľad sa zdá, že tá lacnejšia voľba je výhodnejšia. Ale keď si to prepočítaš na roky nosenia, ten drahší pár vyjde v skutočnosti lacnejšie – a ešte ti aj lepšie slúžil po celý čas.

Toto je rozdiel medzi cenou a hodnotou. Cena je číslo, ktoré vidíš na cenovke. Hodnota je to, čo ti daná vec reálne prináša v čase.

V bežnom živote to väčšina ľudí intuitívne chápe pri topánkach, nábytku alebo domácich spotrebičoch. Menej sa nad tým zamýšľame, keď ide o peniaze samotné a o to, kam ich uložíme.

Niekedy niečo vyzerá lacno a jednoducho, ale v skutočnosti ťa to za pár rokov stojí viac – napríklad kvôli poplatkom, ktoré si na prvý pohľad nevšimneš, alebo kvôli tomu, že to nesplní to, čo si od toho očakával. A naopak, niečo, čo na prvý pohľad vyzerá drahšie alebo menej pohodlné, môže z dlhodobého hľadiska priniesť oveľa viac istoty a pokoja.

Neexistuje jedna univerzálna odpoveď, čo je vždy tá „dobrá hodnota“. Ale existuje jedna dobrá otázka, ktorú si oplatí pri každom väčšom finančnom rozhodnutí položiť: Čo mi to reálne prináša o päť alebo desať rokov, a nielen dnes?

Táto otázka ti môže pomôcť všimnúť si dve bežné chyby. Prvá je kúpiť niečo len preto, že je to lacné, aj keď to dlhodobo nefunguje. Druhá je kúpiť niečo

len preto, že to pôsobí honosne, aj keď to v skutočnosti neprináša žiadnu skutočnú hodnotu.

Rovnaký princíp platí aj pri väčších rozhodnutiach, ako je výber banky, sporiaceho produktu alebo poistenia. Nižší mesačný poplatok dnes neznamená automaticky lepšiu voľbu, ak ťa o pár rokov obmedzí práve vtedy, keď to najviac potrebuješ.

Skús si spomenúť na chvíľu, keď si niečo kúpil len preto, že to bolo v akcii, a nakoniec si to takmer nepoužil. Peniaze, ktoré si na to minul, nemuseli byť veľké, ale reálne ti nič nepriniesli. Naproti tomu vec, ktorú si si vybral s rozmyslom, ti možno slúži roky a stále ti prináša úžitok. Presne tento rozdiel má zmysel hľadať aj vo väčších finančných rozhodnutiach.

PRAKTICKÁ RADA: Pri ďalšom väčšom finančnom rozhodnutí si nepolož otázku „Koľko to stojí?“ ako prvú. Polož si najprv otázku „Čo mi to prinesie o päť rokov?“ a až potom sa pozri na cenu.

ZHRNUTIE *Cena je to, čo zaplatíš dnes. Hodnota je to, čo ti to prinesie časom. Rozumné rozhodnutia stavajú na hodnote, nie len na cene.*

KAPITOLA 6

Rozhoduj sa len o tom, čomu rozumieš

Zuzana raz počula od kolegyne v práci o „skvelej príležitosti“, do ktorej investovala kamarátkina rodina. Nikto jej poriadne nevedel vysvetliť, ako to funguje, len že „tam idú peniaze“ a „vraj to dobre rastie“. Zuzana do toho vložila časť svojich úspor. O rok neskôr sa ukázalo, že celá vec bola postavená na vzduchu a peniaze boli preč.

Tento príbeh sa v rôznych obmenách opakuje veľmi často. Nie preto, že by boli ľudia hlúpi. Ale preto, že sa v danej chvíli cítili trápne priznať, že niečomu poriadne nerozumejú, a báli sa, že prídu o príležitosť.

Jedno pravidlo sa mi pri rozhodovaní páči obzvlášť: ak ti niekto nevie jednoducho vysvetliť, ako niečo funguje, pýtaj sa ďalej.

Nemusíš byť expert. Nemusíš rozumieť každému detailu. Ale pred rozhodnutím má zmysel poznať odpovede aspoň na základné otázky: Ako táto vec funguje? Odkiaľ má prísť výsledok, o ktorom sa hovorí? Čo sa môže stať, ak veci nepôjdu podľa plánu? A ak ide o tvoje peniaze – kde sú a kto k nim má prístup?

Ak na tieto otázky nevieš odpovedať alebo sú odpovede zahmlené, možno ešte nemáš dosť informácií na pokojné rozhodnutie. Nie preto, že by to riešenie muselo byť automaticky zlé. Ale preto, že rozhodnutie, ktorému nerozumieš, nikdy nedokážeš poriadne posúdiť – ani vtedy, keď sa darí, ani vtedy, keď sa nedarí.

Toto jednoduché pravidlo ti môže pomôcť vyhnúť sa mnohým unáhleným rozhodnutiam. Nie je to o tom, byť nedôverčivý ku všetkému novému. Je to o

tom, dať si čas pochopiť veci predtým, než do nich vložíš niečo, na čom si roky pracoval.

Mimochodom, tento prístup funguje aj opačne. Niečo nové nemusíš automaticky odmietnuť len preto, že tomu zatiaľ nerozumieš. Rozdiel medzi „nerozumiem tomu, tak to obídem“ a „nerozumiem tomu, tak si to najprv naštudujem“ je presne ten rozdiel, ktorý oddeľuje rozumné rozhodnutia od náhodných.

Zuzana si po tejto skúsenosti dala sľub, že nabudúce si na akékoľvek rozhodnutie dá aspoň týždeň čas, bez ohľadu na to, aké naliehavo to niekto prezentuje. Ak niečo naozaj stojí za to, bude to stať za to aj o týždeň. A ak niekto tvrdí, že treba konať okamžite, inak „príležitosť zmizne“, je to samo osebe dobrý dôvod na opatrnosť.

PRAKTICKÝ TIP: Skús si vlastnými slovami napísať, ako funguje riešenie, nad ktorým premýšľaš. Ak to nevieš jednoducho vysvetliť ani sám sebe, možno potrebuješ ešte pár odpovedí.

ZHRNUTIE *Rozumieť tomu, kam dávaš svoje peniaze, je dôležitejšie než akýkoľvek sľúbený výsledok.*

KAPITOLA 7

Čo znamená mať niečo vo vlastných rukách

Predstav si na chvíľu, že by ti zajtra prestal fungovať internet. Nie na hodinu, ale na dlhší čas. Karta by nefungovala, internetbanking by bol nedostupný, aplikácie v telefóne by sa nespustili.

Väčšina z nás by v takej chvíli zistila niečo nepríjemné – takmer celý náš majetok existuje len ako čísla na obrazovke. Nie je to nič zlé, digitálne financie sú pohodlné a pre bežný život nevyhnutné. Ale je dobré si uvedomiť, že „mať peniaze“ v dnešnej dobe väčšinou znamená mať dôveru v systém, ktorý funguje takmer vždy – ale nie úplne vždy.

Toto nie je výzva, aby si prestal používať banku alebo aby si podľahol nedôvere. Digitálny svet nám priniesol obrovské pohodlie.

Zároveň však existuje aj úplne iný spôsob vlastníctva – fyzické vlastníctvo.

Nie číslo v aplikácii. Nie záznam v systéme. Ale reálna vec, ktorú môžeš vidieť a držať v rukách.

Ľudia fyzicky vlastnili rôzne veci dávno predtým, ako vznikli dnešné banky, karty a aplikácie. A aj dnes je pre niektorých ľudí zaujímavé zamyslieť sa nad jednoduchou otázkou:

Aký je pre mňa rozdiel medzi tým, čo vidím na obrazovke, a tým, čo môžem reálne držať v rukách?

Nejde o extrémne riešenia ani o prípravu na katastrofické scenáre. Ide skôr o jednoduchú otázku: chcem, aby všetko, čo vlastním, existovalo iba ako číslo na obrazovke?

Pre niektorých ľudí je dôležité vedieť, že aspoň niečo z toho, čo vlastní, môžu fyzicky vidieť a držať v rukách. Nie ako číslo v aplikácii. Nie ako záznam v systéme. Ale ako reálnu vec.

Zaujímavé je, že tento princíp neplatí len pri veľkých krízach. Aj v úplne bežnom živote sa občas stane, že karta prestane fungovať na dovolenke, banka má technický výpadok, alebo jednoducho zabudneš heslo v nesprávnu chvíľu. Malé pripomienky, že spoliehať sa výhradne na jeden systém má svoje riziká, aj keď malé.

PRAKTICKÝ TIP: Pozri sa na to, čo dnes vlastníš. Koľko z toho existuje iba ako číslo na obrazovke? A koľko z toho môžeš reálne vidieť, chytiť a mať fyzicky pri sebe? Možno ťa odpoveď prekvapí.

ZHRNUTIE *Digitálny svet je pohodlný. Fyzické vlastníctvo je jednoducho iný pocit – vidíš ho, môžeš ho držať v rukách a presne vieš, že existuje.*

KAPITOLA 8**Prečo malé kroky časom vidno**

Vráťme sa na chvíľu k Márii z prvej kapitoly. Predstavme si, že po prečítaní tejto knihy sa rozhodla odkladať sto eur mesačne. Nič dramatické, žiadna veľká zmena životného štýlu. Len jedno pravidelné rozhodnutie, mesiac čo mesiac.

Po roku má odložených tisícdvesto eur. Sama za seba to nie je ohromujúca suma, ale je to začiatok. Po piatich rokoch je to šesťtisíc eur. Po desiatich rokoch dvanásťtisíc. A to je stále len súčet vložených súm, bez akéhokoľvek zhodnotenia.

Dôležité je pri tomto kroku nepozerať sa len na to, koľko to je „teraz“. Dôležité je pozeráť sa na smer. Mária o desať rokov nebude mať len peniaze. Bude mať aj návyk, skúsenosť a pokoj vedieť, že jej finančná situácia sa nezakladá na náhode, ale na jej vlastných, opakovaných rozhodnutiach.

Toto je jeden z dôvodov, prečo ľudia s pravidelným odkladaním prestanú príliš skoro. Na začiatku im sumy pripadajú príliš malé na to, aby na tom záležalo. „Veď čo je sto eur,“ povedia si, a odložia to na „keď budem zarábať viac“. Lenže „keď budem zarábať viac“ má tendenciu sa neustále posúvať.

Pri pravidelnom odkladaní nerozhoduje len jedna veľká suma. Veľký rozdiel môže urobiť aj to, ako dlho dokážeš v pravidelnosti pokračovať. Menšia suma odkladaná dlhšie môže po rokoch vytvoriť väčší základ než veľká suma odložená iba raz.

Nebudeme tu hovoriť o konkrétnych výnosoch alebo číslach do budúcnosti – nikto ich nevie s istotou predpovedať a bolo by nečestné tvrdiť opak. Jedna

vec je jednoduchá: ak človek nič pravidelne neodkladá, z pravidelného odkladania sa mu žiadny základ vytvoriť nemôže.

Rovnako, ako sa nedá spoľahlivo predpovedať počasie na presný deň o desať rokov, nedá sa presne predpovedať ani hodnota akéhokoľvek majetku v budúcnosti. Jednu vec však človek vie sledovať už dnes – či si vôbec vytvára pravidelný návyk a či pri ňom dokáže zostať.

Pravidelnosť má ešte jednu zaujímavú stránku. Človek nemusí zakaždým čakať na motiváciu alebo „správny mesiac“. Keď má vytvorený jednoduchý návyk, nemusí rovnaké rozhodnutie začínať každý mesiac úplne od nuly.

PRAKTICKÁ RADA: Skús si predstaviť seba o desať rokov, ako sa pozeráš späť na dnešné rozhodnutie začať odkladať. Táto predstava dokáže byť prekvapivo silnou motiváciou v mesiacoch, keď sa ti odkladať nechce.

ZHRNUTIE *Veľké zmeny často nevzniknú jedným veľkým rozhodnutím. Vznikajú z malých krokov, ktoré opakuješ dostatočne dlho.*

KAPITOLA 9

Čo nám môže povedať história

Keď sa pozrieš okolo seba, veľa vecí, ktoré dnes považujeme za samozrejmé, tu pred pár desaťročiami vôbec neexistovalo. Firmy vznikajú a zanikajú, meny sa menia, technológie starnú rýchlejšie, než stihneme pochopiť tie predchádzajúce.

A predsa, popri všetkých týchto zmenách, existuje pár vecí, ktoré si ľudia vážili naprieč generáciami a naprieč rôznymi kultúrami, bez ohľadu na to, aký systém práve fungoval.

Nejde o nič, čo by bolo potrebné zložito hľadať. Ide skôr o jednoduché pozorovanie: niektoré formy uchovania hodnoty existujú stovky, dokonca tisíce rokov, a naprieč rôznymi krajinami, kultúrami a historickými obdobiami si zachovali svoje miesto ako niečo, čomu ľudia dôverovali, keď potrebovali uchovať výsledky svojej práce do budúcnosti.

Toto nie je argument, že staršie riešenie je automaticky lepšie ako nové. Nové finančné nástroje majú svoje výhody a svoje miesto. Ale stojí za to všimnúť si aj veci, ktoré ľudia poznajú a používajú celé generácie. Nie preto, že staré automaticky znamená lepšie. Ale preto, že pri nich máme oveľa dlhšiu históriu, na ktorú sa môžeme pozrieť.

Keď spoznávaš rôzne možnosti, nemusíš sledovať len to, čo je práve populárne alebo čo odporúča niekto na internete. Môžeš sa pozrieť aj na to, ako dlho danú vec ľudia poznajú a používajú.

Nehovoríme tu ešte o konkrétnom produkte. Hovoríme o jednoduchej otázke, ktorú si môžeš položiť pri spoznávaní rôznych možností: Ako dlho toto riešenie existuje a čo o ňom vieme z jeho histórie?

Je to podobná logika, akú používame pri výbere remeselníka na opravu strechy – väčšmi dôverujeme tomu, kto to robí tridsať rokov a jeho práca stále drží, než tomu, kto začal minulý týždeň a sľubuje najnižšiu cenu.

Skús sa nad tým zamyslieť aj takto: veci, ktoré prežili len jednu módnú vlnu, väčšinou rovnako rýchlo aj zmiznú. Pri veciach, ktoré ľudia poznajú cez rôzne obdobia – vojny, krízy, zmeny mien či celé spoločenské zmeny – máme jednoducho oveľa dlhšiu históriu, na ktorú sa môžeme pozrieť.

PRAKTICKÝ TIP: Keď spoznávaš nové riešenie, pozri sa aj na jeho históriu. Ako dlho existuje? Čo sa s ním dialo v rôznych obdobiach? A čo o ňom vieme dnes?

ZHRNUTIE Čas je najprísnejší skúšajúci. Riešenia, ktoré prežili desaťročia rôznych zmien, si zaslúžia aspoň chvíľu tvojej pozornosti.

KAPITOLA 10

Poskladaj si to dokopy

Prešli sme spolu deväť krokov. Ak si dočítal až sem, pravdepodobne už vnímaš, že tieto kroky do seba prirodzene zapadajú.

Najprv si získal prehľad – vedieť, kde presne sú tvoje peniaze. Potom si si vytvoril rezervu – vankúš pre neočakávané situácie. Naučil si sa nespoliehať sa len na jedno riešenie a namiesto toho rozkladať riziko. Pochopil si silu pravidelného, dlhodobého odkladania. Naučil si sa rozlišovať cenu od skutočnej hodnoty. Pochopil si, aké dôležité je najprv rozumieť tomu, o čom sa rozhoduješ. Zamyslel si sa nad rozdielom medzi číslom na obrazovke a niečím, čo môžeš fyzicky vlastniť a držať v rukách. A napokon si sa pozrel aj na to, čo nám o rôznych možnostiach môže povedať ich história.

Keď tieto myšlienky poskladáš dokopy, prirodzene sa objaví ďalšia otázka: Aké možnosti fyzického vlastníctva vôbec existujú? Také, ktoré môžeš reálne vidieť a držať v rukách a ktoré ľudia poznajú naprieč krajinami aj generáciami.

Jednou z takýchto možností sú drahé kovy. Nie sú zázračným riešením všetkých finančných starostí. Sú však fyzickou vecou, ktorú môžeš vlastniť, vidieť a držať v rukách. A ľudia ich poznajú a používajú už veľmi dlho.

Zlato je z drahých kovov pravdepodobne najznámejšie. Existuje však aj ďalšia možnosť – striebro. Vďaka nižšej cene jednotlivých produktov je dostupné aj pri menších nákupoch a dá sa nakupovať postupne.

Nejde o to povedať ti, že fyzické striebro je riešenie pre každého. Ide o to, aby si vedel, že takáto možnosť existuje, pochopil, ako funguje, a potom sa sám rozhodol, či ti dáva zmysel.

ZHRNUTIE *Desať krokov, ktoré sme prešli, nie je desať oddelených rád. Je to jeden ucelený spôsob uvažovania o peniazoch – pokojný, postupný a založený na tom, čomu rozumieš.*

Záver

Veľký sľub ešte nerobí dobré rozhodnutie. Oveľa dôležitejšie je rozumieť tomu, o čom sa rozhoduješ, a vedieť, prečo to robíš.

Najprv pochop. Potom sa rozhodni.

Nepotrebuješ byť expert. Nepotrebuješ sledovať kurzy každý deň.

Nepotrebuješ mať pocit, že si niekde pozadu, alebo že si prišiel o nejakú príležitosť. Nemusíš vyriešiť všetko naraz. Niekedy stačí urobiť si jasno v prvom kroku a až potom riešiť ten ďalší.

Väčší prehľad vo financiách nemusí začínať veľkou sumou. Môže začať jednoduchou otázkou: Kde som dnes a čomu potrebujem lepšie rozumieť?

Ak ti táto kniha dala aspoň trochu jasnejší pohľad na to, ako premýšľať o vlastných peniazoch, splnila presne to, čo mala.

. . .

Ak chceš fyzickému striebru porozumieť lepšie, v nasledujúcich dňoch ti pošleme ďalšie praktické informácie e-mailom. Ukážeme ti, ako funguje, čo znamená fyzické vlastníctvo a aké otázky má zmysel poznať pred vlastným rozhodnutím. Najprv pochop. Potom sa rozhodni.